

به نام خدا مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و بهاره نافر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتدای فرهنگ و تمدن بشری، ماد انبجیمان و اعضاء هیات علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخلفی نکنیم:

- ۱- اصل برانست: التزام به برانست جویی از حرکت رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از حرکت جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم با حرمت با در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از حرکت حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران، پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مشگین شهر

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته الهیات و معارف اسلامی
گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان

بررسی تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392

استاد راهنما

دکتر یعسوب اصغری نیاری

استاد مشاور

دکتر محمد علی برادران

نگارنده

سجاد نوراله زاده احمدآبادی

تابستان 1396

واحد مشکین شهر

باسمه تعالی

با تأییدات خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم/آقای سجاد نوراله زاده احمد آبادی در رشته: الهیات و معارف اسلامی گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی تحت عنوان بررسی تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392

با حضور استاد راهنما، استاد(استادان) مشاور و هیأت داوران در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشکین شهر در تاریخ 96/6/11 تشکیل گردید. در این جلسه، پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت.

بدینوسله تایید میشود پایان نامه مذکور از لحاظ محتوای علمی و فرمت و نگارش کامل وبدون نقص میباشد.

استاد راهنما: دکتر یعسوب اصغری نیاری

استاد (استادان مشاور): دکتر محمدعلی برادران

هیأت داوران: دکتر ولی اله خوش طینت

تاریخ و امضاء

نماینده تحصیلات تکمیلی واحد: اسکندر بهنژاد

تاریخ و امضاء

معاون پژوهشی دانشگاه: دکتر حسن منافی

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب سجاد نوراله زاده احمدآبادی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته الهیات و

معارف اسلامی گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی در تاریخ 96/6/11 از پایان نامه خود تحت عنوان :

بررسی تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392 با کسب نمره 17/25

با درجه بسیار خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد میشوم:

1) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که دستاوردهای

علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و

رویه موجود ، نام منابع مورد استفاده و سایر مشخصات آن در فهرست مربوطه ذکر کرده ام.

2) این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (همسطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر

دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

3) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت

اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای لازم را اخذ نمائیم.

4) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد

دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی

ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی : سجاد نوراله زاده احمد آبادی تاریخ و امضا و اثر انگشت.....

سپاسگزاری

حمد و سپاس خدایی را که توفیق عنایت فرمود تا بتوانم در مسیر کسب علم و دانش قدم بردارم و به پاس «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» بسی شایسته است از استاد فرهیخته و فرزانه جناب آقای یعسوب اصغری نیاری به عنوان استاد راهنما و جناب آقای محمدعلی برادران به عنوان استاد مشاور و همچنین اساتید بزرگواری که در تمام دوران تحصیل با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی های کارساز و سازنده بارور ساختند تقدیر و تشکر نمایم و از خداوند متعال برایشان آرزوی سلامتی و توفیق روز را افزون خواستارم.

تقدیم به

ماحصل آموخته هایم را تقدیم می کنم به آنان که مهر آسمانی شان آرام بخش آلام زمینی ام است، به استوارترین تکیه گاهم، دستان پرمهر پدرم به سبزترین نگاه زندگی، چشمان سبز مادرم به نشان لطف الهی در زندگی ام، همسر مهربانم به همراهان همیشگی و پشتوانه های زندگی ام، برادران وخواهران عزیزم که هرچه آموختم در مکتب عشق شما آموختم وهرچه بکوشم قطره ای از دریای بی کران مهربانیتان را سپاس نتوانم بگویم امروز هستی ام به امید شماست و فردا کلید باغ بهشتم رضای شما ره آوردی گران سنگ تر از این ارزان نداشتم تا به خاک پایتان نثار کنم، باشد که حاصل تلاشم نسیم گونه غبار خستگیان را بزداید.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	چکیده.....
2	فصل اول : کلیات تحقیق.....
2	مقدمه.....
3	الف) بیان مسئله.....
4	ب) پرسش های تحقیق.....
4	پ) فرضیه های تحقیق.....
5	ت) اهداف تحقیق.....
5	ج) ساماندهی تحقیق.....
6	1-1-1-1-1-1 تعریف مفاهیم.....
6	1-1-1-1-1-1 فقه.....
6	1-1-1-1-1-1 فقه امامیه.....
6	1-1-1-2-1-1 قانون مجازات اسلامی.....
6	1-1-2-1-1-1 مفهوم مجازات.....
6	1-1-2-1-1-1 اهداف مجازات.....
7	1-1-2-3-1-1 ویژگی های مجازات.....
9	1-1-2-4-1-1 حکمت مجازات شرعی.....
10	1-1-3-1-1-1 کیفر.....
10	1-1-3-1-1-1 فلسفه قانون گذاری کیفر در اسلام.....
11	1-1-3-2-1-1 ویژگی های کیفر در اسلام.....
12	1-1-3-3-1-1 اقسام کیفر.....
13	1-1-3-4-1-1 کیفر از نظر وجوب.....
14	1-1-3-5-1-1 کیفر از نظر بدنی و مالی.....
14	1-1-3-6-1-1 کیفر در تقسیم بندی فقهی.....
14	1-1-4-1-1 تشهیر.....

15	.....	1-4-1-1- فلسفه تشهیر
16	.....	2-4-1-1- کاربرد امروزه تشهیر
16	.....	3-4-1-1- شمول تعزیر نسبت به کیفر تشهیر
17	.....	5-1-1- تغریب
17	.....	1-5-1-1- تبعید
19	.....	2-5-1-1- تبعیدی
19	.....	3-5-1-1- ماهیت مجازات تغریب (تبعید)
20	.....	4-5-1-1- فلسفه تغریب (تبعید)
20	.....	5-5-1-1- تاریخچه تغریب (تبعید)
22	.....	6-1-1- تازیانه
22	.....	7-1-1- قذف
23	.....	8-1-1- مجنی علیه
23	.....	9-1-1- محارب
24	.....	1-10-1-1- مجازات های اصلی
24	.....	2-10-1-1- مجازات های اصلی در قانون مجازات اسلامی مصوب 1392
24	.....	3-10-1-1- مجازات های تکمیلی و تبعی در قانون مجازات اسلامی مصوب 1392
25	.....	11-1-1- تعزیر
26	.....	12-1-1- حدّ
27	.....	13-1-1- تفاوت حدّ و تعزیر
28	.....	14-1-1- أسباب حدود و تعزیرات
29	.....	15-1-1- قصاص
29	.....	16-1-1- دیات
29	.....	17-1-1- قیادت (قوادی)
29	.....	1-17-1-1- اثبات قوادی
29	.....	2-17-1-1- مجازات قوادی
30	.....	18-1-1- شهادت
30	.....	19-1-1- حکم

31	..... 20-1-1- اجراء احكام كلفرى
31	..... 21-1-1- رءء
31	..... 22-1-1- طلفع
32	..... فصل ءوم : پفشفنه ءءقفق
32	..... 1-2- پفشفنه پژوهش
35	..... فصل سوم : روش ءءقفق
35	..... 1-3- روش پژوهش
36	..... فصل چهارم : ءءافج
36	..... 1-4- سابقه فقهى ءشهفر
37	..... 1-1-4- ءفاوء معنای اشهار به ءفاوء مضاف الفه
37	..... 2-1-4- اءءصاف اشهار فاء ءءءه؁ به مرءان
37	..... 3-1-4- موارء ءشهفر ءر آراء فقهى
37	..... 1-3-1-4- شهاءء زور
41	..... 2-3-1-4- اءله ءشهفر ءر شاهء زور
44	..... 3-3-1-4- ءصوء ءراءم مالی مانء اءءلاس و کلاهبرءارى و ءفف و مففل اموال عمو مى
45	..... 4-3-1-4- سرءء مضمول ءء
45	..... 5-3-1-4- ءرم قواءى
45	..... 6-3-1-4- مءاربه
45	..... 7-3-1-4- اءراء ءء قءف
46	..... 4-1-4- اشهار قءف كءءه (فاءف)
46	..... 5-1-4- نكاء ضرورى ءر رعافء ءشهفر و بفان نظراء مءالفان و موافقفن
49	..... 6-1-4- ءشهفر مءكومفن نه ءشهفر مءهمفن
51	..... 7-1-4- ءشهفر ءر آراء فقهى معاصر
52	..... 2-4- سابقه ءقنفنن ءشهفر
53	..... 1-2-4- ءشهفر ءر قانون مءازاء اسلامى مصوب 92
53	..... 2-2-4- ءشهفر ءر مورء اشءاف ءقوقى
59	..... 3-4- نكاء لازم ءر مءازاء ءكمفلى و ءبعى

67	4-4- تشهير به عنوان مجازات تکمیلی .....
68	5-4- تشهير شاهدزور در قانون .....
69	6-4- تغريب در آيات قرآن کریم .....
73	7-4- تعزير يا حدّ بودن تغريب (تبعيد) .....
74	8-4- موارد تبعيد در اسلام .....
74	1-8-4- جرایم قتل و خون ریزی .....
76	3-8-4- جرایم مربوط به دولت اسلامی .....
78	4-8-4- جرایم فحشا .....
79	9-4- محل تغريب (تبعيد) .....
80	1-9-4- موارد تاخير اجرا .....
80	2-9-4- حقوق تغريبی (تبعیدی) .....
80	3-9-4- تجارت در محل تغريب .....
80	4-9-4- بازگشت تبعیدی به وطن .....
81	10-4- کيفرها در جرم زنا .....
83	1-10-4- تغريب زن زانیه .....
83	2-10-4- زندانی زانی .....
83	3-10-4- نفقه زانی تبعیدی .....
84	11-4- تغريب زنان (تبعيد) .....
85	12-4- تغريب محارب .....
85	13-4- احکام نفی بلد (تبعيد) در آراء فقهی معاصر .....
88	14-4- تغريب (تبعيد) در قانون مجازات اسلامی مصوب 92 .....
91	1-14-4- ترتيب اجرای حکم تبعيد .....
92	2-14-4- حبس در تغريب (تبعيد) .....
93	3-14-4- مشکلات تغريب (تبعيد) .....
98	فصل پنجم : نتايج و پيشنهادها .....
98	1-5- نتايج .....
99	2-5- پيشنهادها .....

101	..... منابع
106	..... پیوست ها
119	..... Abstract

چکیده

دو واژه تشهیر و تغریب از واژه های فقه و حقوق جزای اسلامی می باشند که امروزه می توان تشهیر را به نام اعلام در جراید عمومی به منظور رسوا کردن و اطلاع یافتن دیگران و تغریب یعنی تبعید کردن و اقامت اجباری در محل معین معرفی نمود هدف از این دو را شاید بتوان شناساندن مجرم به افراد جامعه جهت رسوایی و تنبیه مجرم، آگاه سازی آحاد مردم دانست. فقهای امامیه به تاسی از آیات قرآن و روایات این دو مجازات را درباره مجرمین جرایم معدودی در کتب فقهی خود آورده اند قانون مجازات اسلامی که بعد از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران در کشور ما تصویب و به مرحله اجرا در آمده است در موارد مختلف خود این دو مجازات را تبیین نموده است که البته بعضی از اهل فن و شارحین این قانون ایراداتی را نیز برآن موارد وارد دانسته اند، در قانون مجازات اسلامی مصوب 1392 واژه تشهیر علاوه بر اشخاص حقیقی درباره اشخاص حقوقی نیز قابل اعمال بوده در حالی که تبعید فقط درباره شخصی حقیقی متصور است. در ماده 19 این قانون و ضمن بیان مجازاتهای اصلی در تقسیم بندی مجازاتهای تعزیری و در تبیین مصادیق درجه شش تعزیرات ، از واژه انتشار حکم قطعی در رسانه ها و در ماده 23 در تحت عنوان مجازاتهای تکمیلی و تبعی، انتشار حکم محکومیت قطعی را به عنوان مصداق تشهیر معرفی کرده است که نوعی تضاد و تعارض را در امر تقنین می رساند ، در بند الف ماده 23 این قانون نیز به اقامت اجباری در محل معین اشاره شده که می توان مصداق تغریب (تبعید) دانست. به نظر می رسد که عدم اجرای حکم تبعید در مورد زنان ناشی از رعایت اصل امتنان و رافت اسلامی در مورد این قشر از افراد جامعه است.

واژه های کلیدی: فقه امامیه، قانون مجازات اسلامی، تشهیر ، تغریب

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

تشهیر به معنی آشکار کردن و رسوا کردن کسی است که جرمی را مرتکب شده است و به عبارت دیگر او را در ملاء عام و در اجتماع به علت جرم مرتکب شده، معرفی کردن و تغریب به معنای به غربت انداختن است که امروزه به نام تبعید یا به اصطلاح فقهی دیگر به عنوان نفی بلد از آن نام برده می شود. در آیات و روایات قرآن و در قانون مجازات اسلامی مصوب 1392 که به عنوان مادر قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران می باشد از این نوع مجازات نام برده شده است با توجه به اینکه قوانین ماهوی در کشور ما دارای منشاء فقهی می باشند مقارنه و تطبیق بین آرای فقهی و نظرات حقوقدانان بسیار روشنگر و مفید فایده است. در این قانون از مصادیق تشهیر و تغریب گاه به عنوان مجازات اصلی و گاه به عنوان مجازات تکمیلی و تبعی نام برده شده است که شاید بتوان آن را نوعی تعارض در امر قانونگذاری نامید. امروزه شاهده انتشار حکم قطعی محکومیت در رسانه ها می باشیم که در آن محکومین و حتی گاهی توسط مراجع قضایی، متهمان با عکس و یا فیلم به آحاد جامعه معرفی می گردند که همه این موارد نوعی تشهیر می باشد. محاکمات جنجالی مفسدین اقتصادی و آشوبگران سیاسی در کشور ما و پخش عکس و فیلم آنها در رسانه ها همگی از این مصادیق هستند. تغریب نیز علاوه بر مجازاتی بودن آن که به عنوان جایگزین حبس بوده، به علت مفساد محتمل به ندرت در مورد زنان اعمال می گردد. بابررسی تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی و مصادیق اجرایی و کاربردی آن که مورد تایید فقه و قانون می باشد نویسنده

با پژوهش هدفدار امیدوار است خوانندگان و اهل فن، نارسایی ها و کاستی ها آن را بر نویسنده بخشیده و متذکر شوند شاید در آینده محققین گرانقدر بر دامنه وسعت آن بیفزایند.

الف) بیان مسئله

مجازات های موجود در فقه اسلام که عیناً در قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392 بیان شده است به 3 نوع مجازات های اصلی، تکمیلی و تبعی تقسیم می شوند. مجازات های اصلی عبارتند از حدود، دیات، قصاص، تعزیرات که هر کدام جرایم مختلفی را در بر دارد. مجازات های تکمیلی مجازات هایی را می گویند که در صورت تکرار و تعدد جرم توسط مجرم در دادنامه پرونده اعمال می شود و مجازات های تبعی مجازات هایی هستند که در پی مجازات های اصلی عارض می شوند مانند محرومیت از ارث در صورتی که قاتل جزء ورثه مورث باشد در مجازات های اصلی و تکمیلی مجازات تشهیر و تغریب قابل اعمال است. تشهیر به این معنی است که بخاطر تنبیه مجرم و نیز آگاهی آحاد جامعه، شخص مجرم در ملاء عام در خیابانها و بالاخص محل حادثه و انظار عمومی گردانده شود. تشهیر در لغت عبارت است از آشکار کردن و رسوا کردن کسی چنانچه او را مثلاً سوار بر حیوانی کرده و در شهر بگردانند. (دهخدا، 1390: 5، 246) اما در اصطلاح حقوق جزای اسلام عبارت است از نوعی کیفر در برخی از جرایم مانند زنا و کذب و قیادت که در آن مجرم را به جهت رسوا شدن و عدم قبولی شهادت وی به مردم معرفی می کنند. (ارجمند دانش، 1378: 49) تغریب به معنای از شهر بیرون نمودن و تبعید کردن است در واقع دور کردن کسی از وطنش می باشد و در اصطلاح نوعی مجازات است که در آن متهم از شهر و ناحیه خود به محل دیگری برای مدتی فرستاده و اخراج می شود. (دهخدا، 1390: 5، 327) تبعید در مورد زنان اعمال نمی شود ولی در مواردی تشهیر علاوه بر مردان بر زنان نیز قابل اعمال است در روایتی از پیامبر (ص) آمده است که مسافرت کردن بر زنان حلال نیست مگر اینکه با یکی از محارمش باشد. (هندی، 1405: 5، 179) فقهای بزرگ امامیه در چند جرم تبعید را بیان کرده اند که عبارت است از زنا ی فردی که ازدواج کرده و مجامعتی صورت نداده است به اصطلاح امروزی نامزد باشد که این نظر میان فقها مشترک است (ارجمند دانش، 1378: 38) ولی در مواردی تبعید مردان مورد اختلاف فقها است مثلاً تبعید مردی که باکره است و مرتکب زنا شده است البته شیخ طوسی قائل به این مطلب نیست (طوسی، 1410: 5، 61، م 3) در حالیکه اکثر فقها مانند شهید اول و شهید ثانی (مکی عاملی، 1405: 104 و جبعی عاملی، 1406: 2، 129) تبعید راهزن و محارب به شرط اینکه با کشیدن سلاح مردم را ترسانده باشند و شخص قوادم نیز پذیرفته است. (حلی، 1410: 4، 155) در قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392 در ماده 23 آن مجازات های تکمیلی به انواع مختلفی بیان شده که در مورد «الف» از تغریب یا همان تبعید با واژه اقامت اجباری در محل معین نام برده شده است و شرایطی را

برای شخص مجرم و مدت مجازات تعیین نموده است و نیز در بند «س» انتشار حکم محکومیت قطعی می توان از مصادیق تشهیر نام برد و گاهی اوقات نیز با چاپ عکس متهم و مجرم در جراید کثیرالانتشار به معرفی نامبرده پرداخته می شود در اصل 33 قانون اساسی نیز به موضوع تبعید اشاره شده است و در ماده 5 قانون اقدامات تأمینی و تربیتی مصوب سال 1339 موضوع تبعید و تبعیدگاه بیان شده است و در ماده 229 قانون مجازات اسلامی مجازات تبعید در زنا به مدت یکسال قمری بیان شده است. باتوجه به اینکه تشهیر و تغریب ریشه فقهی و قانونی دارند در این پژوهش که با عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته الهیات و معارف اسلامی با گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی تنظیم و ارائه می گردد موضوع تشهیر و تغریب در آرای فقهی فقهای امامیه (شرایط و آثار آن) و نیز قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392 مورد بررسی قرار گرفته که آیات قرآنی و روایات و احکام فقهی با تطبیق مواد قانونی مجازات اسلامی تبیین و ضمن بیان انتقادات پیشنهادهایی نیز ارائه می گردد.

(ب) پرسش های تحقیق

برای این پژوهش پرسشهای مطرح است.

پرسش اصلی تحقیق

تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی مصوب 1392 چگونه مطرح شده اند؟

پرسشهای فرعی تحقیق

1- نظر فقهای امامیه در مورد تشهیر و تغریب چیست؟

2- نظر قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392 در مورد تشهیر و تغریب چیست؟

3- مصادیق اجرایی و جدید تشهیر و تغریب در جامعه امروزی و قوانین فعلی چه تفاوتی با مصادیق

مربوط در فقه امامیه دارند؟

(پ) فرضیه های تحقیق

برای این پژوهش و در پاسخ به سوالات آن فرضیه هایی وجود دارد.

فرضیه اصلی

تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی منطبق بر هم بوده و به عنوان مجازاتهای اصلی

و تکمیلی قابل اجرا است.

فرضیه های فرعی

1- فقهای امامیه تشهیر و تغریب را در مورد مجازاتهایی از قبیل زنا، قذف، قیادت و محاربه بیشتر در

مورد مردان و کمتر در مورد زنان بیان کرده اند.

2- قانون مجازات اسلامی از واژه اقامت اجباری در محل معین به جای واژه تبعید و از واژه انتشار حکم محکومیت قطعی به جای واژه تشهیر استفاده نموده است.

3- در فقه واژه تغریب با لفظ تبعید ونفی بلد و واژه تشهیر به نام ارسال نامه به محل تبعید بوده ولی امروزه با اقامت اجباری در محل معین ونیز انتشار حکم محکومیت قطعی و چاپ عکس مجرم در نشریات می باشد.

ت) اهداف تحقیق

این پژوهش دارای اهدافی می باشد.

هدف اصلی

بررسی تشهیر و تغریب در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392

هدف های فرعی

1- تبیین نظر فقهای امامیه در مورد تشهیر و تغریب

2- تبیین تشهیر و تغریب در قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392

3- تبیین مصادیق اجرایی و جدید تشهیر و تغریب در قوانین فعلی و تفاوت آن در فقه امامیه

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

با توجه به اینکه در مورد مجازات هایی از قبیل زنا، قیادت، قذف و محاربه می توان مجازات تشهیر و تغریب را به عنوان مجازاتهای اصلی و تکمیلی اعمال نمود که نحوه اعمال و اجرای مجازات ها بویژه در مورد زنان با توجه به آرای فقهی امامیه و قانون مجازات اسلامی مصوب سال 1392 همیشه مورد پرسش بوده است بنابراین انجام چنین پژوهشی که بصورت تطبیقی به آرای فقهاء و متن قانون پرداخته شود امری ضروری و لازم می باشد.

ج) ساماندهی تحقیق

این تحقیق در پنج فصل و یک مقدمه به همراه چکیده تنظیم گردیده است در فصل اول به کلیات تحقیق و بیان معنای لغوی و اصطلاحی واژه های تخصصی مربوط به این پژوهش و در فصل دوم به پیشینه تحقیق و در فصل سوم به روش تحقیق و در فصل چهارم به تجزیه و تحلیل داده ها و در فصل پنجم به نتیجه و پیشنهادها پرداخته و در پایان منابع به تفکیک فارسی و عربی همراه با پرونده های پیوستی در ارتباط با موضوع آورده شده است.

۱-۱- تعریف مفاهیم

۱-۱-۱- فقه

فقه در لغت به معنای فهم، علم و زیرکی به کار رفته استدر اصطلاح نیز به معنای علم به احکام جزئی شرعی یا به دست آوردن و شناخت وظیفه عملی مکلف به کمک منابع و ادله شرعی است.

۱-۱-۱-۱- فقه امامیه

فقه امامیه یکی از مذاهب فقهدر اسلاماست. این مذهباز آن رو که پیروان آن از شیعیان دوازدهامایاند به فقه شیعه و از آن رو که بسیار به گفته‌های منسوب به جعفر صادق(ع)، امام ششم شیعیان، وابسته است به فقه جعفری نیز مشهور است. (بجنوردی، ۱۴۱۹: ۹۶)

۱-۱-۲- قانون مجازات اسلامی

قانون مجازات اسلامی مشتمل بر جرائم و مجازات های حدود، قصاص، دیات و تعزیرات، اقدامات تأمینی و تربیتی، شرایط و موانع مسؤولیت کیفری و قواعدحاکم بر آنها است. این قانون مشتمل بر هفتصدویست و هشت ماده در جلسه مورخ اول اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و نود و دو کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۱۱ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۱-۱-۲-۱- مفهوم مجازات

مجازات در لغت به معنای سزای عمل را دادن است و قدیمی ترین شکل واکنش جامعه علیه مجرم می باشد. جامعه در قبال جرم و مجرم و خطرات ناشی از ارتکاب جرم واکنش هایی از خود نشان می دهد که در زمان دور این واکنش به صورت تنبیه مجرم و گاه اقوام او صورت می گرفت و کیفر یا مجازات نامیده می شد. (زراعت، ۱۳۷۹: ۱۴۲)

۱-۱-۲-۱-۱- اهداف مجازات

هدف های مختلفی برای مجازات ها مطرح شده است که مهمترین آن ها عبارتند از :

الف) هدف ارباب

مجازات باید برای دو گروه، ارباب و ترس ایجاد کند یک گروه عموم مردم که بادیدن مجازات هایی که بر مجرم اعمال می شود تحت تاثیر قرار گرفته و اقدام به ارتکاب جرم نمی کنند که البته این ارباب، هنگامی عملی می شود که جرایم ارتکابی بر ضدا رزش های مورد قبول عامه مردم باشد. وگرنه مردم از راه حيله جرایم را مرتکب می شوند و اعمال مجازات سنگین نیز تاثیری بر آنها ندارد مانند فرار از مالیات

غیر عادلانه که مردم آن را بد نمی دانند. بنابراین از راه حيله، مالیات نمی پردازند و از جرایم مالیاتی نیز باکی ندارند. گروه دوم، مجرمان هستند تا با تحمل مجازات و از تکرار جرم خوداری کنند این هدف نیز در صورتی کارساز است که مجازات به صورت صحیحی اعمال شود و گرنه زندان، مکانی جز کارخانه جنایت نخواهد بود و قبح جرم و ترس از مجازات نیز در مجرم فرو می ریزد که هدف مذکور را اصطلاحاً هدف سودمندی مجازات نیز نامیده اند.

ب) هدف انتقام

مجرم چون مقصّر است از نظر اخلاقی باید مجازات شود تا خاطر مجنی علیه و جامعه تشفی پیدا کند. زیرا اگر چه جان کسی که کشته شده است با قصاص مجرم بر نمی گردد یا جراحی که بر مجنی علیه وارد شده است با مجازات مجرم، التیام پیدا نمی کند یا مال از دست رفته بر نمی گردد اما جراحی ها و آسیب های معنوی جامعه و مجنی علیه را می توان تا حدودی التیام بخشید.

پ) هدف اصلاح مجرم

مجازات باید مجرم را اصلاح کند و دوباره به جامعه بازگرداند اما این تا حدودی ایده آل است چرا که وضع مجازات ها و زندان ها در حد مناسبی نیست و امکانات کافی وجود ندارد تا در اختیار اصلاح و تربیت مجرمان قرار گیرد و معمولاً کسانی که یک مرتبه مرتکب جرمی شده و مجازات می شوند قبح و زشتی جرم از نظرشان رخت برمی بندد و نگرانی اولین مرتبه ارتکاب جرم در آن ها دیده نمی شود.

ت) اجرای عدالت

سه هدف پیشین را هدف های عینی مجازات نامیده اند و یک هدف دیگری هم برای مجازات پیش بینی شده است و آن اجرای عدالت یا هدف ذهنی می باشد مجازات، ضمانت اجرای عدالت قضایی است و مخصوصاً در جوامعی که از فرهنگ مناسبی برخوردار نیستند چاره ای جز بهره گیری از مجازات و خشونت در مقابل خشونت نیست هر چند باید سعی شود که مجازات آخرین وسیله برپایی اجرای عدالت باشد و به کار گیری راه های جلوگیری از ارتکاب جرم و فرهنگ رفتار نیکو در جامعه بر مجازات مقدم شود. (زراعت 1379: 143)

۱-۲-۳- ویژگی های مجازات

مجازات ها باید دارای خصوصیات و ویژگی های زیر باشد تا هدف های اعمال آن تامین گردد:

الف) رنج آور باشد

رنج مجازات باعث می شود که، مجرم لذت ارتکابی جرم را فراموش کند و روح پاک گردد و صفت تریبی که در گذشته برای مجازات های بدنی به کار می رفت در بردارنده همین معنا بود. در مورد مجرمانی که از توان مالی بالایی برخوردار هستند چنانچه قاضی مخیر میان مجازات نقدی و شلاق باشد و بیم تجری

مرتکب برود باید مجازات شلاق را انتخاب کند وگرنه مجازات نقدی هیچ تألم ورنجی را برای مجرم به همراه نخواهد داشت.

ب) رسوا کننده مجرم باشد

این خصوصیت را خصوصیت تردیلی می گویند یعنی مجرم، پست و تحقیر می شود مردم با او معاشرت نمی کنند، کار مناسب پیدا نمی کند سر وی تراشیده می شود. البته این خصوصیت ممکن است راه برگشت به زندگی عادی را به طور کامل بر مجرم ببندد اما مجرم باید بداند مردم جامعه که سلول های سالم جامعه هستند، تاب تحمل سلول فاسدی را که همان مجرم است در میان خود ندارند و او موجودی رسوا و منزوی در میان دیگران بیش نیست.

پ) میزان آن معین باشد

مجازات باید معین باشد تا قاضی از آن سوء استفاده نکند و مجرم نیز احساس امنیت و عدالت نماید. این ویژگی تعبیر دیگری از اصل قانونی بودن مجازات ها است اما گروهی با معین بودن میزان مجازات مخالفند، زیرا برای مجرمان متفاوت باید مجازات های متفاوت اعمال کرد و تشخیص میزان باید برعهده قاضی باشد نه این که قانون گذار از قبل نسخه پیچیده ای را در اختیار قاضی بگذارد این ایده در میان حقوقدانان مسلمان هم طرفداران زیادی دارد و حتی گفته شده است که مجازات های تعزیری کاملاً در اختیار قاضی و حاکم است. از نظر اصلاح مجرمان هم بازگذاشتن دست قاضی، مناسب است زیرا در هر قضیه ای می تواند به فراخور حال مجرم و نوع جرم و نحوه ارتکاب جرم مجازات مناسبی را تعیین کند.

ت) مجازات باید قطعی و حتمی باشد

مجرم باید بداند که هیچ گزیری برای فرار از مجازات نیست و دستگاه قضایی نیز تنها در موارد قانونی از آن دست بکشد. مجرم اگر به امید برخورداری از عفو یا آزادی مشروط یا تعلیق مجازات در گوشه ذهن خود امیدی به رهایی از چنگال قانون داشته باشد یا به راهی بیندیشد که قاضی را مجذوب خود سازد اراده استوارتری برای ارتکاب جرم پیدا خواهد کرد.

ث) مجازات باید با جرم هماهنگی و تناسب داشته باشد

مجازات بیشتر از حد ممکن نه تنها مناسب نیست بلکه با اصل عدالت که مهمترین هدف مجازات است تنافی پیدامی کند. زیرا زیاده روی در مجازات همان بی عدالتی قضایی است همچنین میزان مجازات نباید کمتر از مقدار موثر باشد به گونه ای که مجرم سختی اندک مجازات را بر شیرینی لذت بخش ارتکاب جرم ترجیح دهد.

ج) مجازات باید همگانی باشد و برای مردم به صورت یکسان اجرا شود